

UNICERT® BASIC AKO ODOZVA NA AKTUÁLNE POŽIADAVKY CUDZOJAZYČNÉHO VZDELÁVANIA V TERCIÁRNEJ OBLASTI

Stanislava Gálová – Ivana Grežová

Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre

Gálová, Stanislava – Grežová, Ivana. 2022. „Unicert® Basic as a Response to the Current Requirements of Foreign Language Learning in the Tertiary Education.“ *Philologia* 32 (2): 105 – 113.

Abstrakt: V súčasnosti si vysokoškolskí študenti čoraz viac uvedomujú, že znalosť jedného cudzieho jazyka na trhu práce nestačí. Preto sa stalo samozrejmosťou, že počas štúdia sa prihlasujú na viacero jazykov zároveň. Aby si zvýšili atraktivnosť pre budúceho zamestnávateľa, často sa začínajú na VŠ od základov učiť nový jazyk a uvítali by možnosť získať doklad o jeho ovládaní na úrovni A2. Aktuálne však slovenské vysoké školy a univerzity zapojené do otvoreného vzdelávacieho systému UNICert® ponúkajú študentom certifikát UNICert® II a UNICert® III, ktoré zodpovedajú jazykovej úrovni B2 a C1. Z tohto dôvodu sa Centrum jazykov SPU v Nitre rozhodlo akreditovať UNICert® Basic pre úroveň A2 so zameraním na cudzí jazyk v pracovnom prostredí. V našom príspevku priblížime proces akreditácie UNICert®-u Basic, popíšeme obsahové a tematické zameranie nášho programu a uvedieme i typológiu cvičení zameraných na jednotlivé zručnosti vhodné pre úroveň A2. Veríme, že kolegom prinesieme nové perspektívy a poukážeme na zatiaľ nevyužívané možnosti, ktoré nám otvorený vzdelávací systém UNICert® prináša.

Kľúčové slová: cudzojazyčné vzdelávanie na VŠ, UNICert® Basic, akreditácia, nemčina v pracovnom prostredí, jazyk pracovného prostredia

Abstract: Nowadays university students more and more realize that knowledge only one foreign language is not enough at the labour market. Therefore, it has become a matter of course that the students register for more languages at the same time during their studies. To increase attractiveness for the future employer, very often they start to learn another foreign language from the elementary level at the university and they would appreciate

a possibility to obtain a legal proof of the language mastery at the A2 level. Currently, Slovak universities and colleges involved into the open educational system UNICert® offer students UNICert® certificates UNICert® II and UNICert® III that correspond to B2 and C1 language level. For this reason, the Centre of Languages of SPU in Nitra has decided to accredit UNICert® Basic for A2 level with a focus on a foreign language in the working environment. In our article, we have a closer look at the UNICert® Basic accreditation process, describe the content and thematic focus of our program, and we also present the typology of exercises focused on individual skills suitable for A2 level. We believe that we will bring new perspectives to our colleagues and point out the so far unused possibilities that the open educational system UNICert® brings us.

Key words: foreign language education at universities, UNICert® Basic, accreditation, German language in working environment, language in working environment

ÚVOD

Aktuálna situácia v spoločenskom, ale i pracovnom svete si vyžaduje kritický prístup k riešeniu niektorých problémov v cudzojazyčnom vzdelávaní. Potreba ovládania cudzích jazykov sa stala nevyhnutnosťou, ba je povýšená medzi základné schopnosti študentov - budúcich uchádzačov o zamestnanie v rôznych odboroch. Trh práce je dynamický a ponúka rôzne pracovné profesie, vo väčšine ktorých sa ukazuje ako výhoda ovládanie nie jedného, ale i viacerých cudzích jazykov. Preukázanie cudzojazyčných schopností v rôznych profesiách spočíva síce v schopnosti komunikovať v cudzom jazyku, často je ale potrebné mať aj doklad o absolvovaní jazykovej prípravy a skúšky. Práve doklad o ovládaní svetového jazyka sa stáva hnacou silou pre študentov pri výbere cudzích jazykov v rámci voliteľných predmetov a absolvovanie skúšok v rámci systému UNICert®.

Zatiaľ čo sa v minulosti na vysokých školách nefilologického zamerania rozlišovalo v cudzojazyčnej výučbe predovšetkým medzi všeobecným a odborným jazykom, súčasným potrebám študentov začína viac zodpovedať výučba jazyka pracovného prostredia.

JAZYK PRACOVNÉHO PROSTREDIA VS. ODBORNÝ JAZYK

Jazyk pracovného prostredia nie je na rozdiel od odborného jazyka jednoduché definovať – v kontexte odborného jazyka vládne jednoznačná predstava o stanovení slovnej zásoby pre daný odbor a pre danú jazykovú úroveň. Odbornosť však nemožno od pracovného prostredia oddeliť úplne. Jazyk pracovného prostredia a odborný jazyk nie sú identické, ale sa navzájom dopĺňajú. Výučba

odborného jazyka je totiž neodmysliteľnou súčasťou výučby jazyka pracovného prostredia, i keď netvorí jej ťažisko.

V Lexikóne jazykovedy môžeme nájsť definíciu odborného jazyka, ten ho vníma ako „jazykovú variantu s funkciou precíznej, efektívnej komunikácie, ktorá je špecifická v pracovnom prostredí a na istom poli pôsobenia“ (Bußmann 2002, 211, preklad I.G.)¹. V tomto kontexte vnímame ako podstatné slovo „precízny“ – teda veľmi jasný jazyk, ktorý potrebuje na vyjadrenie podstatného menej slov ako v niektorých iných komunikačných situáciách. Významný parameter odborného jazyka je i pracovné prostredie. Je potrebné rozlišovať odbornosť podľa pracovného prostredia a každému pracovnému prostrediu - a tým aj komunikačným situáciám v ňom - prispôbiť zvolenú slovnú zásobu vrátane odborných termínov. Stotožňujeme sa s tvrdením, že „odborný jazyk je prostriedok optimálnej komunikácie v istom odbore *a medzi týmito odborníkmi*. Vyznačuje sa špecifickou slovnou zásobou a špeciálnymi normami pre výber, použitie a frekvenciu spoločných jazykových prvkov a gramatických prostriedkov. Neexistuje ako samostatne vyskytujúci sa jav jazyka, ale je aktualizovaný v odborných textoch, teda v tých, v ktorých sú okrem odborných termínov aj bežné jazykové prvky“ (Schmidt 1969, 18, preklad I.G.)².

Jazyková výučba študentov preto v sebe zahŕňa dva faktory, ktoré musí vyučujúci implementovať do komunikačných situácií: odbornosť a primeranosť situáciám zodpovedajúcim profesijnému prostrediu. Na vyučujúceho sa preto kladú požiadavky nielen z oblasti jazykovedy a správneho didaktizovania učiva, ale i na ovládanie špeciálnej – odbornej slovnej zásoby, jazykových kontextov a ich následné pretransformovanie. Nemôžeme zabúdať ani na to, že aj v pracovnom prostredí sa stretávame s interkultúrnymi rozmanitosťami, a preto je potrebné sa vo vyučovacom procese priblížiť čo najviac cudzojazyčnej realite a nacvičiť si cudzojazyčnú komunikáciu čo najautentickejšie bez interferencií. Veľakrát je v tomto prípade nápomocné, keď študenti dobre poznajú odbornú slovnú zásobu a pracovný kontext aj v materinskom jazyku. To im následne

¹ Das Lexikon der Sprachwissenschaft von Bußmann definiert die Fachsprache als sprachliche Varietät mit der Funktion einer präzisen, effektiven Kommunikation über meist berufsspezifische und Tätigkeitsfelder. (Bußmann 2002, 211)

² Die Fachsprache ist das Mittel einer optimalen Verständigung über ein Fachgebiet unter Fachleuten. Sie ist gekennzeichnet durch einen spezifischen Fachwortschatz und spezielle Normen für die Auswahl, Verwendung und Frequenz gemeinsprachlicher und grammatischer Mittel. Sie existiert nicht als selbständige Erscheinungsform der Sprache, sondern wird in Fachtexten aktualisiert, die außer der fachlichen Schicht immer gemeinsprachliche Elemente enthalten. (Schmidt 1969,18)

uľahčí pochopiť rozmanitosť jednotlivých jazykov a adekvátne používať cudzí jazyk v daných situáciách (Funk 2010).

Ak by sme mali na základe vlastných skúseností z pedagogickej praxe bližšie určiť, v čom sa líši výučba jazyka pracovného prostredia od výučby odborného jazyka, rozdiely by sme vnímali už v ich samotnom ťažisku. Zatiaľ čo sa výučba odborného jazyka vždy sústreďovala na sprostredkovanie odbornej lexiky a v popredí stálo čítanie odborných textov monologického charakteru, výučba jazyka pracovného prostredia stavia na všeobecnej slovnej zásobe a zameriava sa na komunikačné kompetencie. Preto v rámci rozvoja receptívnych jazykových zručností vychádza najmä z dialogických textov na počúvanie.

Čo sa týka produktívnych jazykových zručností, výučba odborného jazyka sa vo vysokoškolskom prostredí zameriava predovšetkým na písanie odborných textov (seminárnych prác, odborných článkov) a na monologickú formu ústneho prejavu (prezentácie). Na druhej strane výučba jazyka pracovného prostredia kladie dôraz na situačné dialógy a ich variovanie v rozličných kontextoch.

Rozdiely vnímame aj pri sprostredkovaní gramatických znalostí. Pri precvičovaní náučného štýlu v rámci odborného cudzieho jazyka sa zvyčajne zameriavame na gramatické štruktúry umožňujúce kondenzované vyjadrovanie (prechodníky, prídavia) a gramatické javy, ktorými je možné v cudzom jazyku nahradiť autorský plurál typický pre slovenčinu (pasívne konštrukcie, v nemčine aj použitie všeobecného podmetu *man*). Výučba jazyka pracovného prostredia nestavia do popredia žiadne vybrané gramatické javy, ale viac-menej kopíruje sprostredkovávanie gramatiky ako pri výučbe všeobecného jazyka podľa jednotlivých jazykových úrovní.

PERSPEKTÍVY UNICERT®-U BASIC

Pohľad do budúcnosti v rámci cudzojazyčnej výučby v terciárnej sfére má niekoľko aspektov. Jedným z nich sa bezpochyby stáva práve otázka výučby jazyka pracovného prostredia, ktorý naberá stále viac na význame. K jeho upevneniu môže jednoznačne prispieť aj výučba v rámci certifikácie UNICert®.

Jednou z mnohých výhod UNICert®-u je individualizácia jazykovej prípravy. Systém UNICert® v sebe spája výnimočnosť zamerania cudzojazyčnej prípravy na odbornosť jednotlivých študijných odborov a zohľadnenie špecializácie budúcich povolání vysokoškolských absolventov. Tak im dáva možnosť vzdelávať sa v špecifickom jazykovom kontexte. Jeho hlavným cieľom je pripraviť študentov nefilologických odborov v rámci cudzojazyčnej výučby tak, aby vedeli komunikovať v cudzom jazyku na príslušnej úrovni (Šajgalíková a Chmelíková 2018).

Najčastejšie vnímaným pozitívom vzdelávacieho systému UNICert®u je zvyčajne jeho špeciálnosť, špecifickosť. My by sme rady vyzdvihli aktuálnosť a možnosť rýchlo reagovať na potreby učiacich sa. Ide o systém, ktorý sa neustále vyvíja a reflektuje meniace sa obsahy samotného cudzojazyčného vzdelávania i v sekundárnej oblasti vzdelávania. Príprava materiálov na výučbu podlieha neustálej aktualizácii, kontrole a modifikovaniu, pretože akreditácia systému UNICert® sa uskutočňuje v trojročných intervaloch a umožňuje prispôbovať obsah vzdelávania tým najaktuálnejším potrebám, výzvam a zmenám. To sa dá uskutočniť vďaka úpravám obsahového zamerania jednotlivých učebných blokov. V rámci reakreditácie tak vzniká priestor na zaradenie jazyka pracovného prostredia nielen do výučby, ale i do písomných a ústnych skúšok.

Slovenské univerzity a vysoké školy nefilologického zamerania zaradené v súčasnosti do systému UNICert® ponúkajú študentom možnosť získať po absolvovaní príslušnej jazykovej prípravy certifikáty UNICert® II a UNICert® III, ktoré zodpovedajú jazykovej úrovni B2 a C1 podľa SERR (Spoločného európskeho referenčného rámca pre jazykové znalosti). Obsahovo sú prispôbené špeciálnym odborným a pracovným témam relevantným pre dané študijné odbory. Napr. cudzojazyčná výučba v Centre jazykov Slovenskej poľnohospodárskej univerzity v Nitre (CJ SPU) je na uvedených jazykových úrovniach prepracovaná pre potreby ekonómov a študentov pôdohospodárskych vied.

V súčasnosti v CJ SPU v Nitre pozorujeme nárast počtu študentov, ktorí si chcú nielen zdokonaľiť svoj prvý cudzí jazyk, ale využívajú i možnosť naučiť sa počas štúdia nový jazyk od základov. Keďže aj ich motiváciou je poväčšine snaha uspieť na pracovných pohovoroch a zvýšiť svoju atraktívnosť pre budúceho zamestnávateľa, v nemeckej sekcii sme sa rozhodli implementovať jazyk pracovného prostredia už aj do výučby na úrovniach A1 a A2 podľa SERR.

Ďalším významným krokom je zabezpečiť pre študentov možnosť po absolvovaní „Základných a stredne pokročilých stupňov“ cudzieho jazyka istý druh záverečnej skúšky, pri ktorej budú môcť získať oficiálny a medzinárodne uznávaný doklad o ovládaní cudzieho jazyka na úrovni A2. Pre nás ako CJ, ktoré má dlhoročnú pozitívnu skúsenosť s akreditovaním jazykových programov v systéme UNICert®, sa tak otvára nová, na Slovensku zatiaľ nevyužívaná alternatíva, ako umožniť študentom ovládanie pracovno-odborného cudzieho jazyka s dokladom o jeho absolvovaní. Po absolvovaní záverečnej písomnej a ústnej skúšky je v rámci akreditovaného systému UNICert® Basic totiž možné vydať úspešnému absolventovi osvedčenie o ovládaní cudzieho jazyka už na úrovni A2. Tento štartovací doklad mu zároveň umožňuje následne absolvovať nadväzujúci akreditovaný jazykový program v systéme UNICert® – konkrétne UNICert® I (úroveň B1 podľa SERR).

OBSAHOVÉ A TEMATICKÉ ZAMERANIE UNICERT®-U BASIC NA PRÍKLADE CJ SPU V NITRE

Snaha zamerať výučbu na jazyk pracovného prostredia už na úrovniach A1 a A2 so sebou prináša i potrebu prepracovať tematické plány a upraviť obsahové zameranie jednotlivých seminárov. Zmeny v obsahovom zameraní a výbere tém sme sa rozhodli premietnuť aj do podkladov na akreditáciu UNICert®-u Basic pre nemecký jazyk.

Skôr, ako sme vypracovali tematické okruhy, bolo potrebné uskutočniť obsahovú analýzu nemeckých jazykových učebníc zameraných na jazyk pracovného prostredia, ktoré sú momentálne dostupné na knižnom trhu. Veľká časť z nich sa špecializuje na konkrétny odbor – napr. nemčina pre ekonómov, pre hotelierov, pre medikov a pod. Výrazne menej učebníc sprostredkováva všeobecný jazyk pracovného prostredia a veľká časť z nich nie je určená pre úplných začiatčovníkov (napr. Dialog Beruf Starter (A1), DaF im Unternehmen (A1-B2), Focus Deutsch (až od úrovne B1 – C1) a Deutsch am Arbeitsplatz (A2-B1), ktorá však vôbec nereflektuje akademické povolania).

Po stanovení nosných tematických okruhov vo výučbe jazyka pracovného prostredia sme vyseletovali témy vhodné na spracovanie pre úrovne A1 a A2, pri čom sme zohľadňovali postupné osvojovanie jednotlivých gramatických javov.

Výsledkom sú nasledujúce tematické okruhy:

- základné frázy oslovenia, pozdravy vo formálnej a neformálnej komunikácii,
- predstavenie sa, zoznamovanie sa s kolegami, výmena profesijných informácií o sebe (povolanie, pracovná pozícia, pracovná náplň),
- vyplňanie a porozumenie administratívnym dokumentom (dotazníky, prehlásenia, žiadosti),
- porozumenie komunikácie v písomnom styku – správna forma a štruktúra mailu – súkromný a pracovný mail,
- základné pokyny pri práci na počítači - porozumenie základných činností ako napr. uložiť dokument, stiahnuť obrázok, vytlačiť a pod.,
- oboznámenie sa so základným vybavením kancelárie/miesta výkonu práce (montážna hala, stajňa, laboratórium atď.) a riešenia drobných porúch,
- plánovanie stretnutí – porozumenie termínom – deň, mesiac, časový údaj, potvrdenie alebo odmietnutie/presunutie pracovného stretnutia – najmä telefonickým kontaktom,
- prezentovanie podniku/pracovnej skupiny, základné informácie o podniku, príprava stručnej prezentácie o vývoji firmy, jednoduchý popis grafov a hospodárskeho vývoja,
- príprava služobnej cesty/školenia, zhodnotenie ich prínosu,
- nácvik základného small talk-u,

- príprava firemnej oslavy/jubilea - komunikácia s eventovou agentúrou, formulácia návrhov a zadávanie pokynov porozumenie pozvánke, prijatie a odmietnutie pozvania,
- opis pracovného dňa – náplň práce, priebeh pracovného dňa, druhy pracovného pomeru,
- komunikácia so zákazníkom – telefonický rozhovor, cesta k zákazníkovi, pomoc pri riešení problémov.

Z uvedeného vyplýva, že prevažná väčšina učebnej látky stanovenej pre úroveň A1 a A2 sa zakladá na všeobecnej lexike. Odborný jazyk tvorí iba malé percento a nie je nosnou súčasťou výučby jazyka pracovného prostredia.

Pri preberaní jednotlivých tematických okruhov sa budeme vždy zameriavať na rozvoj všetkých jazykových zručností. Kvôli zvýšeniu atraktívnosti a zabezpečeniu vyššej efektívnosti výučby je dôležité tieto jazykové zručnosti podporovať pomocou rozličných typov cvičení a neuspokojovať sa s niekoľkými osvedčenými. Ich priebežné obmieňanie tak vnesie do výučby žiadanú dynamiku.

Keďže nie celá široká škála z typológie cudzojazyčných cvičení by bola aplikovateľná už na úrovni úplných začiatočníkov, v druhej fáze analýzy hore uvedených učebníc sme sa zamerali na jednotlivé typy cvičení. Po ich zosumarizovaní sme ich rozčlenili na základe jednotlivých jazykových zručností.

Uvádzame prehľad najčastejšie sa vyskytujúcich typov cvičení:

A. čítanie s porozumením

- priradovanie obrázkov k vetám
- vyplňanie tabuľky/dotazníka na základe prečítaného textu
- vyhľadanie informácií z textu a určenie pravdivosti alebo nepravdivosti výroku
- roztriedenie krátkych textov na základe istého kritéria
- zoradenie jednotlivých častí textu do správneho poradia
- priradovanie nadpisov ku krátkym textom a i.

B. počúvanie s porozumením

- určovanie správnosti obsahu výpovede na základe vypočutej nahrávky
- zoradenie informácií na základe vypočutej nahrávky
- zodpovedanie otázok k textu, príp. doplnenie informácií z textu pri výbere z viacerých možností
- odpovedanie na otázky
- doplnenie chýbajúcich informácií v tabuľke, či formulári
- výber správnej odpovede z niekoľkých možností
- priradovanie výpovedí k jednotlivým hovoriacim a i.

C. ústny prejav

- simulácia telefonického rozhovoru
- hranie rolí
- orientácia na mape, navigovanie
- opis obrázkov
- jednoduché prezentácie a i.

D. písomný prejav

- písanie jednoduchého mailu podľa zadania
- jednoduchý popis grafov
- vyplňanie rozličných typov dotazníkov (napr. pre personálne oddelenie) buď autobiograficky podľa seba alebo podľa daného textu
- písanie krátkeho súvislého textu na základe položených otázok
- písanie krátkeho súvislého textu na základe použitia zadaných slov
- ortografické cvičenia a i.

Uvedené typy cvičení budú pevnou súčasťou nielen vyučovacieho procesu, ale i záverečnej písomnej a ústnej skúšky v rámci akreditovaného systému UNiCert® Basic. Flexibilitnosť a otvorenosť tohto vzdelávacieho systému vo vzťahu ku zapojeným jazykovým pracoviskám dokonca umožňuje vo výslednom hodnotení zohľadniť aj priebežné výsledky študenta počas jednotlivých semestrov absolvovanej jazykovej prípravy od úrovne A1 po A2 podľa SERR. Získanie osvedčenia o ovládaní cudzieho jazyka na úrovni A2 tak bude pre študentov prirodzeným vyústením ich viacsemestrálnej práce.

ZÁVER

V rámci reakcie na aktuálne potreby študentov sme sa rozhodli do cudzojazyčnej výučby implementovať jazyk pracovného prostredia a posilniť výučbu cudzích jazykov od úrovne A1. Keďže jazykové semináre pre nižšie jazykové úrovne navštevujú študenti rozličných odborov a k špecializácii na odborný jazyk dochádza až od úrovne B2, je výučba jazyka pracovného prostredia optimálnym riešením. Snaha o obsiahnutie čo najväčšieho možného tematického okruhu a slovnej zásoby v kombinácii s rozvíjaním všetkých jazykových zručností je dosiahnuteľná – no vyžaduje si úsilie a odborný a vnímavý prístup zo strany vyučujúceho. Spolu s kvalitným výučbovým materiálom je možné, aby aj študenti, ktorí sa učia cudzí jazyk na úrovni A1-A2, vedeli komunikovať s prihliadnutím na danú jazykovú úroveň adekvátne a aj na pracovisku reagovali pohotovo a primerane.

LITERATÚRA

- Becker, Joachim, and Merkelbach Matthias. 2016. *Deutsch am Arbeitsplatz*. Berlin: Cornelsen.
- Braunert, Jörg. 2017. „Grammatik in berufssprachlichen Lehrwerken oder: Kann der DaF-Anfänger berufssprachlich einsteigen?“ *Informationen Deutsch als Fremdsprache*. Berlin: De Gruyter. 414-427. <https://doi.org/10.1515/infodaf-2000-0408>.
- Braunert, Jörg, and Norbert Becker. 1999. *Dialog. Beruf Starter. Deutsch als Fremdsprache für die Grundstufe*. München: Hueber.
- Bußmann, Hadumod. 2002. *Lexikon der Sprachwissenschaft*. Dritte, aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag.
- Farmache, Andreea, and Grosser, Regine and Hanke, Klaus and Mautsch F. Claudia and Sander, Ilse and Schmeiser, Daniela and Tellmann, Udo. 2019. *DaF im Unternehmen (A1-B2)*. Stuttgart: Klett.
- Funk Hermann. 2010. „Berufsorientierter Deutschunterricht“. *Deutsch als Fremd- und Zweitsprache. Ein internationales Handbuch, 2. Halbband*, 1145–1151. Berlin und New York: De Gruyter Mouton.
- Maenner, Dieter, and Schote, Joachim, and Weimann Gunther. 2019. *Fokus Deutsch. Erfolgreich in Alltag und Beruf*. Berlin: Cornelsen.
- Schmidt, Wilhelm. 1969. „Charakter und gesellschaftliche Bedeutung der Fachsprachen.“ *Sprachpflege*, no. 18, 1969.
- Šajgaliková, Helena a Chmelíková Gabriela. 2018. *Špecifikácia jazykových programov podľa UNICert® Luce*. Bratislava: Ekonóm.

Mgr. Stanislava Gálová, PhD.
 Centrum jazykov
 Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
 Tr. A. Hlinku 2
 949 76 Nitra
 stanislava.galova@uniag.sk

Mgr. Ivana Grežová, PhD.
 Centrum jazykov
 Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre
 Tr. A. Hlinku 2
 949 76 Nitra
 ivana.grezova@uniag.sk